

Presidential Communications Operations Office

Presidential News Desk

**SPEECH OF
PRESIDENT RODRIGO ROA DUTERTE
DURING HIS VISIT TO FIRE VICTIMS**

[Delivered at Brgy. Bus-bus, Jolo, Sulu | 27 July 2018]

Assalamualaikum.

Mga Tausug kaw? (Are you Tausug?)

Ang apo ko si Omar hindi ko nasama --- Sangkola. Iyong Sangkola na pulis dito kamukha niya. Kamukhang-kamukha talaga. Akala ko nagmana sa amin. Nung nakita ko 'yung pulis na nakapag-asawa ng isang pulis na security ko, nakita ko 'yung mukha. Parehong-pareho sa Joloano 'to. Mga gwapo.

Ang problema may ano --- nalulungkot po ako sa inyo. Kaya ako --- maski na hapon pumunta dito para... *[Wala bang namatay?]*

Ito ipangako ko sa inyo sa loob lang ng one month siguro. Kulang ang truck. Magpadala ako dito ng mga tatlo o apat na truck ngayon buwan na 'to. *[applause]*

Tapos sabi ni General Año na magbili tayo ng... *[Is it... Kaya nga... Can we purchase it together with the --- 'yung binibili natin?]*

Ito plano lang pero subukan ko sa lahat ng makakaya ko. Magbili ako ng --- kasi dikit-dikit kayo eh tsaka mahirap coastal. Ganun rin ang sa Davao.

So dito kasi malayo kayo. Malayo kayo sa gobyerno talaga, totoo lang. So magbili ako ng isang helicopter na magbuhos ng tubig 'yung --- parang fire truck. *[cheers and applause]*

Huwag muna kayong masyadong --- 'yung palakpak lang na... Baka hindi magkatotoo, p*** i** tapos magagalit kayo sa akin. Pero 'yan ang plano, 'yan ang plano ni General Año.**

Alam niyo kapatid ko kayo. Iyong --- ang mga Sangkola nandito. So naawa ako, na-worried ako sa inyo. Kaya lang wala naman tayo magawa. Huwag na natin sisihin. Wala man rin tayong masisi. Sino ba naman gustong sirain 'yung pamumuhay mo? Pero... *[Bong, kailan ito?]* Si senador Go. *[applause]*

Ito 'yung may pera kasi Intsik eh. *[Kailan ito? Kailan ito maibigay? Kailan ito? Pero nandito na 'yung pera? 'Yung PAGCOR? Malayo ang five days. Three days, two days. Mag-ano sila, mag-overtime sila. Ito... Mag-overtime sila para Monday ihatid, 'yung akin rin]*

Ihatid ko sa inyo, Monday, Lunes --- 15,000 per family. *[cheers and applause]* Tapos... *[Tingnan mo, kawawa itong mga kababayan... Mga mahirap talaga. Iyong ano, iyong building material siguro]*

Ano bang ginamit niyo? Yero? Yero ang --- yero ang ginagamit ninyong atip? Subukan ko magpadala dito, pati kahoy. May kahoy pa kayo dito? *[cheers and applause]*

Pwede ba tayong magputol ng kahoy diyan sa bukid? Pwede para pambahay lang. Hindi pang-negosyo ha. Hindi pang-logging 'yan. Iwan ninyo 'yan sa mga anak ninyo, 'yung kahoy natitira.

So magpadala ako ng mga yero dito. Alam ko man ang [ilan?] ang nasunugan. Bigyan mo lang ako ng --- the whole of month of July, makumpleto ko 'yan. Magpadalaako. *[applause]*

Patapos na pala ang July eh. *[laughter]* Hindi ko nga alam anong petsa itong y*** na ito. Makumpleto ko 'yan first week of August. Nandiyan na lahat 'yan. *[applause]*

Ako mismo ang magsama sa bukid, magputol ng kahoy. *[cheers and applause]* Ang Abu Sayyaf, *[laughter]* huwag ninyo akong kidnapin (kidnap). *[laughter]*

Iyong mga Abu Sayyaf, huwag ninyo kaming i-kidnap, 'yung sarili ninyong Presidente. *[applause]* Hanap kayo doon sa ano... Bahala na kung sino diyan sa... *[laughter and applause]* Huwag ako.

Iyong mga apo ko puro... May isa akong linya --- kasi iyong nanay ni Omar is Maranao gaya ko, lola ko. Tatay niyan si Sangkola. Maranao, Tausug 'yang mga apo ko. 'Pag 'yan ang nagpasyal, sabihin mo sa Abu Sayyaf na, huwag tayong mag-kidnapan (kidnap). Tayo-tayo lang. Maghanap kayo.

Ako, Presidente, magpunta ako dito. Huwag ninyo akong... Ano man makuha ninyo patayin ninyo ako? Ano? 'Di wala. Panibagong...

Eh ngayon, kung maka-Presidente ka may dugong Moro, eh maghanap kayo. Mahirap kunin 'yan. Ako nga lola ko lang. Pero at least, may attachment ako sa Moro. Ganun.

So magpasyal-pasyal ako dito, sabihin mo sa Abu Sayyaf, huwag ang, huwag ang ating mayor --- 'yung Presidente. Iyong iba lang.

O sige, sinong Abu Sayyaf dito? Wa gyud muangkon o. (See, nobody's claiming it).

So sige, dalian ko ito. I am sorry na nangyari ito sa inyo. Ngayon, ako mismo lumipad dito nabalitaan ko kasi [turbado?] ang isip ko. Malaki kasi ang sunog. Ngayon, ang sinisisi ko 'yung responde.

Sabi nga nila, "Hanggang diyan lang kami, sir." Kaya kulang kayo ng truck. Siguro may tat --- apat? *[Apat 'yan?]* Madagdagan ko ng malalaki mga... Hanggang August 15 nga. *[Fireboat? Ah sa coastal]*

O basta August 15. Kayo na ang bahala sa kahoy. Padala ko yero, pako, refrigerator, Wi-Fi, *[cheers and applause]* TV.

Ilan ang nasunugan, Bong? Aabutin kaya ng bente mil 'yan? Malakas ba ang television reception dito? Hindi?

Ito 'yung gymnasium ninyo pinakamalaki? O sige mag --- bigyan ko kayo 'yung pinakamalaking television dito. *[cheers and applause]*

Para 'yung ano na lang, 'yung [disc?]. Alam na ni Mayor 'yan. Ako ang magbili ng malaking ano, tapos magdala kayo ng silya ninyo dito. Iyong mga ano na lang --- bigyan ko kayo 'yung mga pelikula na --- lahat ng, lahat ng kalaban ng Moro patay. *[laughter]* Huwag 'yung Pilipino.

Alam mo kasi ganito, kagaya ng tatay ko. Pumunta dito. Sinabi kasi nila na maganda ang buhay sa Mindanao. Hindi kasalanan ng tatay ko na naniwala siya noon, na maluwang pa ang Mindanao. Totoo nga maluwang ang Mindanao, maganda ang Tawi-Tawi.

Kaya noong --- ngayon panahon humigpit na ang mundo natin kasi marami ng tao. Kaya territorial, 'yung teritoryo-teritoryo na. Inaayos ko.

Hindi pa kami nag-usap sa Tausug group, kay Nur, o kahit kanino ang kailangan kausapin ko. Iyong BBL tapos na. Bigyan lang natin ng panahon. Huwag tayong mag-giyera. Kasi kung mag-giyera --- wala naman problema mamatay tayo. Mamatay man tayo lahat.

Ang problema, ang mga mahirapan ang mga bata, matanda, pati mga babae. Mag-iwan lang tayo ng maraming orphans. Maglaki ng walang tatay, hiram ang nanay. Papaano...

Huwag natin pasukan 'yan. Hindi panahon natin 'yan. Hindi 'yung away na pwede tayong makipagsapalaran na ubusan. Mag-usap na lang. Iyong Abu Sayyaf, mag-usap na lang tayo.

Ano bang gawain natin? Magpatayan tayong lahat? Ako, pwede niyo akong patayin maski saan. Anong makukuha ninyo?

O kung mamatay itong mga sundalo ko bukas, marami namang papasok. Walang katapusan. Noon pa 'to eh. Ngayon, may Presidente kayo na may dugong Moro. 'Di bigyan ninyo ako konting panahon.

Ngayon, kung gusto lang talaga ninyo tapusin ang mundo ng --- ating lugar, [paliguin?] mo ng dugo ang Mindanao pati Jolo. Mag-usap lang tayo.

Kaya ako handa akong makipag-usap, handa akong buksan 'yang barter trade ulit. Kaya marami nakatulong 'yan sa mga Tausug. *[applause]* Pati 'yung mga Yakan dito. Kayo ang pinaka...

Maghanap ako ng paraan para... Kailangan ko lang kayong kausapin. Kailangan ko lang kayong kausapin mga *[garbled]*... Tapos kung ano ang gusto ninyo. Ngayon, gusto ninyo mga...

Well, I said anything that kaya kong ibigay. Pera man ang lahat ito, perang buong Pilipinas. Pera ng kapwa ninyo Kristiyanos. Eh Malay tayo eh. Huwag na kasi masyadong mainit kasi magkapatid talaga tayo.

Hindi na kasalanan ng mga Katoliko na pumunta 'yung Español doon sa Visayas. Eh wala silang magawa eh.

Binaba 'yung kanyon, binababa 'yung gunpowder. For the first time, nakikita sila ng... Kaya ako, sinasabi ko sa inyo, proud dapat ang Tausug.

Kasi ang unang pumatay na foreigner na pumunta dito --- ang pumatay kay Magellan si Lapu-Lapu.

Ngayon, si Lapu-Lapu, Tausug 'yun. *[cheers and applause]* Kita mo 'yung headgear niya? Kita mo 'yung sa mga painting. Tausug 'yan eh. Ang tawag diyan, 'yang suot-suot ni...

Kaya nga *[nilibre?]*... Sinubukan niyang lumaban, eh talagang marami. May kanyon doon. May barili na pumuputok, sa malayo matatamaan ka. Wa --- wa laban ang mga kapatid natin niyan noon.

Ano bang --- huwag mong sisihin na nandito sila. Kaya nga puro magkamukha tayo lahat eh. Hindi naman tayo Arabo.

Huwag tayong sumunod sa kanila. Ang kapatid natin talaga ng dugo --- Indonesia pati Malaysia, Brunei. Iyan ang mga kapatid natin. Diyan tayo lahat nag... Mga Malay tayo. Kaya mga mukha-mukha...

Kaya ito, classmate ko man ito sa high school.

Sabi ng piloto, hindi na daw ako makakatagal kasi 'pag wala ng araw, hindi na makalipad. Kung pilitin ko, pagdating doon sa kanto, bagsak. Ah, wala na kayong Presidente. *[laughter]* Bahala kayo.

So iyon ang tulong ko, maghanap ako ng barko na --- fireboat. Iyong manggaling sa... Pati dito. Bigyan ko --- maghanap ako ng bagong malalaking apat na...

August 'yan, August. Apat na malalaking truck tapos 'yung isang... *[applause]* *[Sabado ba?]* Friday...

Itong DSWD, PAGCOR, Philippine Charity Sweepstakes, pati ako, sabihin mo Bong, mag-overtime bukas. Sabihin mo sila mag-overtime para Monday, para at least Monday noon, magdating 'yung, ang pagkain nandito na.

Wala kayong problema sa pagkain. Ako na ang bahala. *[cheers and applause]* Huwag na kayong magluto maski sampung taon. *[laughter]* Libre na, oo. Pasyal-pasyal na lang kayo diyan. *[laughter]*

Hindi na kailangang mag-trabaho kay may 10 years libreng pagkain. Kaya mag-tamad-tamaraan na itong mga Tausug. *[laughter]*

So ganun ang pangako ko. Hindi ako makatagal. Magdaan pa ako doon sa kampo. Bigyan ko rin sila ng konting mga pagkain. Pero ang ibibigay ko... *[May extra ka? 'Yung... Nandiyan na ba 'yung kuwan ninyo --- 'yung medalya? Saan? Bigyan mo ako]* 'Yung medalya ng Lapu-Lapu...

Totoo. Ito ang binibigay ko sa mga sundalo ko. *[Ah nasa ospital na]* Iyong mga Abu Sayyaf na gusto ng medalya ng Lapu-Lapu, sabihin mo pagbalik ko kasi ako ang maglagay rin sa kanila para tabla. Pero walang away ha? Totoo.

Ang medalyang ibibigay ko ngayon, the Order of Lapu-Lapu. Kasi nainis ako noong Presidente ako, pumunta ako ng Cebu, mas mataas pa --- mas mataas pa ang monumento ni Magellan na Español.

Sabi ko --- kaya ang sabi ko doon sa national commission, "Ano ang *[prize?]* ni Lapu-Lapu?" "Wala." P***** i**. Ibig mong sabihin 'yung unang --- Malay dito na hero, pinatay 'yung kalaban. So wala.

"Anong ginawa ninyo kay Lapu-Lapu?" "Ginawa naming isda." Ay kay p***** i**.
Escabecheng lapu- lapu, piniritong lapu-lapu. Ay p***** i**. Ayan o.

'Pag matapang ka na Pilipino, ito ang ibigay ko sa'yo. Sundalo na Moro, ito ang ibigay ko --- Order of Lapu-Lapu.

'Pag nagkaintindihan tayo, kayo mga Abu Sayyaf, bigyan ko kayo ng malaking lapu-lapu rin. Parang kalaki ng isang platito. *[laughter]* Para lang mag-areglo tayo. Okay? Okay mga Abu Sayyaf? *[laughter]* Eh 'di sabihin mo sa kanila. Hindi man ako maka...

Magpunta ako doon baka i-hostage mo ako. Ibigay ninyo 'yung word of honor ninyo na hindi niyo ako kidnapin (kidnap), hindi ninyo ako targetin (target), eh 'di papasok ako doon, makipag-usap.

Sabihin mo na lang na, "Huwag 'yang ating Presidente. Atin 'yan eh. Maghanap tayo ng ibang Presidente na..."

Okay, mag-uwi na ako kasi may pupuntahan pa ako.

Ma'am...

So, ito 'yung mga ano --- marami ng Moro na sundalo na... Kita mo? Kita mo 'yung turban niya. Tausug lang gumagawa nito eh.

Eh ang Maranao hindi man. Ang Maranao pagka *[garbled]*, nagpunta ako sa ibang lugar. "Tapos saan ang mga Moro dito?" Kasi nagkakampanya ako. Siyempre ang una kong kampanyahan, Moro.

Siyempre para... "O ako si Rody ha? Kapatid ninyo."

'Pag tatanungin ko 'yan sila, "Sino 'yan sila?" Hindi man ano, maski naka... Tingnan lang natin. Paglapit namin, "DVD, DVD, DVD, DVD, DVD." Sabi ko, "Ah, Maranao. *[laughter]*

Walang ibang tribong makakasalita na ganun kabilis. Maski Tausug, hindi niyo kaya. Sige, subukan ninyo. Ang Maranao? "DVD, DVD, DVD, DVD." *[laughter]* Nagagalit 'yung mga g*** doon.

Punta na ako ha? Salamat. *[applause]*

Sabihin mo sa Abu Sayyaf, wala munang away ha? May problema tayo. Walang, walang barilan muna dito ha? Hanggang hindi ko mabili 'yung fire truck pati 'yung...

Total, nagkakaintindihan man kami 'yung mga opisyal ninyo.

Ba-bye mga mahal kong kapatid Tausug.

--- END ---